

فهرست

فارسی

شماره
صفحه
کتاب درسی

شماره
صفحه
کتاب درسی

شماره
صفحه
کتاب درسی

نگارش فارسی

شماره
صفحه
کتاب درسی

شماره
صفحه
کتاب درسی

آموزش قرآن

شماره
صفحه
کتاب درسی

۷۸	درس ۱: یادآوری	۱	۵۲	فصل ۱: آفرینش	۷	۷	۸	ستایش
۷۹	درس ۲: سوره‌ی قمر و ...	۱۰	۵۲	درس ۱: تماشاخانه	۸	۸	۹	فصل ۱: آفرینش
۸۰	درس ۳: سوره‌ی اعراف	۱۸	۵۳	درس ۲: فضلِ خدا	۱۲	۸	۱۰	درس ۱: تماشاخانه
۸۱	درس ۴: سوره‌ی هود	۲۶	۵۵	فصل ۲: دانایی و هوشیاری	۱۷	۱۰	۱۸	درس ۲: فضلِ خدا
۸۲	درس ۵: سوره‌ی انعام	۳۶	۵۵	درس ۳: رازی و ساخت بیمارستان	۱۸	۱۳	۲۵	فصل ۲: دانایی و هوشیاری
۸۳	درس ۶: سوره‌ی نساء و سوره‌ی مائده	۴۴	۵۶	درس ۴: بازرگان و پسران	۲۲	۱۳	۲۶	درس ۳: رازی و ساخت بیمارستان
۸۳	درس ۷: سوره‌ی بقره	۵۲	۵۸	درس ۵: چنار و کدوئین	۲۷	۱۵	۳۴	درس ۴: بازرگان و پسران
۸۴	درس ۸: سوره‌ی رعد و سوره‌ی ابراهیم	۶۲	۶۰	فصل ۳: ایران من	۳۳	۱۷	۳۹	درس ۵: چنار و کدوئین
۸۵	درس ۹: سوره‌ی نحل	۷۰	۶۰	درس ۶: سرود ملی	۳۴	۱۹	۴۷	فصل ۳: ایران من
۸۶	درس ۱۰: سوره‌ی انفال	۷۸	۶۱	درس ۷: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)	۳۸	۱۹	۴۸	درس ۶: سرود ملی
۸۷	درس ۱۱: سوره‌ی شعراء	۸۶	۶۲	درس ۸: دفاع از میهن	۴۰	۲۲	۵۵	درس ۷: درس آزاد (فرهنگ بومی ۱)
۸۸	درس ۱۲: سوره‌ی انبیاء	۹۶	۶۵	فصل ۴: نام‌آوران	۴۷	۲۳	۵۷	درس ۸: دفاع از میهن
۸۹	آزمون‌ها		۶۵	درس ۹: نام‌آوران دیروز، امروز، فردا	۴۸	۲۶	۶۹	فصل ۴: نام‌آوران
			۶۶	درس ۱۰: نام نیکو	۵۳	۲۹	۷۰	درس ۹: نام‌آوران دیروز، امروز، فردا
			۶۷	درس ۱۱: نقشی خردمندان	۵۷	۳۰	۷۸	درس ۱۰: نام نیکو
			۶۹	درس ۱۲: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)	۶۲	۳۱	۸۳	درس ۱۱: نقشی خردمندان
۹۲	درس ۱: دسته‌گلی از آسمان	۸	۶۹	درس ۱۲: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)	۶۲	۳۴	۸۹	درس ۱۲: درس آزاد (فرهنگ بومی ۲)
۹۳	درس ۲: تنها او	۱۴	۷۰	فصل ۵: راه زندگی	۶۷	۳۴	۹۷	فصل ۵: راه زندگی
۹۶	درس ۳:	۲۰	۷۰	درس ۱۳: روزی که باران می‌بارید	۶۸	۳۴	۹۸	درس ۱۳: روزی که باران می‌بارید
۹۷	درس ۴: از نوزاد بپرسید!	۲۶	۷۲	درس ۱۴: شجاعت	۷۳	۳۶	۱۰۶	درس ۱۴: شجاعت
۱۰۰	درس ۵: گل صد برگ	۳۳	۷۳	درس ۱۵: کاجستان	۷۷	۳۷	۱۱۱	درس ۱۵: کاجستان
۱۰۴	درس ۶: مال مردم	۴۲	۷۵	فصل ۶: علم و عمل	۸۳	۴۱	۱۲۱	فصل ۶: علم و عمل
۱۰۵	درس ۷: رنگین کمان جمعه	۴۸	۷۵	درس ۱۶: وقتی بوعلی، کودک بود	۸۴	۴۱	۱۲۲	درس ۱۶: وقتی بوعلی، کودک بود
۱۰۸	درس ۸: دو نامه	۵۷	۷۶	درس ۱۷: کار و تلاش	۸۹	۴۸	۱۳۰	درس ۱۷: کار و تلاش
								آزمون‌ها

هدیه‌های آسمان

شماره صفحه درس یار	شماره صفحه درس یار	شماره صفحه درس یار	شماره صفحه درس یار	شماره صفحه درس یار	شماره صفحه درس یار
۲۳۶	۲۵	۱۶۹	۴۳	۱۰۹	۶۳
	درس ۴: برگی از تاریخ زمین		درس ۹: راه‌ها و حمل‌ونقل (۲)		درس ۹: یک جهان جشن!
۲۴۰	۳۵	۱۷۳	۴۹	۱۱۳	۷۲
	درس ۵: حرکت بدن		درس ۱۰: کشور ما چگونه اداره ...		درس ۱۰: در ساحل دجله
۲۴۷	۴۵	۱۷۷	۵۶	۱۱۶	۷۹
	درس ۶: چه خبر؟ (۱)		درس ۱۱: کشورهای همسایه (۱)		درس ۱۱: سرو سربلند سامرا
۲۵۲	۵۳	۱۸۱	۶۲	۱۱۹	۸۵
	درس ۷: چه خبر؟ (۲)		درس ۱۲: کشورهای همسایه (۲)		درس ۱۲: خورشید پشت ابر
۲۵۷	۶۳	۱۸۴	۶۶	۱۲۱	۹۳
	درس ۸: کارها آسان می‌شود (۱)		درس ۱۳: حرکت‌های زمین		درس ۱۳: کوچک‌های بزرگ!
۲۶۱	۶۹	۱۸۹	۷۲	۱۲۳	۹۹
	درس ۹: کارها آسان می‌شود (۲)		درس ۱۴: زندگی در نواحی ...		درس ۱۴: بزرگ‌مرد تاریخ
۲۶۵	۷۹	۱۹۳	۸۰	۱۲۶	۱۰۸
	درس ۱۰: خاک باارزش		درس ۱۵: بازگشت از سفر حج		درس ۱۵: بهمن همیشه‌بهار
۲۷۰	۸۹	۱۹۶	۸۵	۱۲۸	۱۱۶
	درس ۱۱: بکارید و بخورید		درس ۱۶: مدینه، شهر پیامبر (ص)		درس ۱۶: روزنامه‌های دیواری
۲۷۴	۹۹	۱۹۸	۸۸	۱۳۰	۱۲۳
	درس ۱۲: از ریشه تا برگ		درس ۱۷: سفر به کربلا (۱)		درس ۱۷: اینها و آنها
۲۷۷	آزمون‌ها	۲۰۰	۹۱	۱۳۲	آزمون‌ها
			درس ۱۸: سفر به کربلا (۲)		

ریاضی

۲۸۱	۱	۲۱۱	۱۰۲	۱۳۶	۲
	فصل ۱: عددنویسی و الگوها		درس ۲۰: وزیران کاردان، ...		درس ۱: من با دیگران ارتباط ...
۲۹۹	۲۱	۲۱۴	۱۰۶	۱۴۱	۷
	فصل ۲: کسر		درس ۲۱: کشورگشایان بی‌رحم		درس ۲: احساسات ما
۳۲۷	۴۷	۲۱۷	۱۰۹	۱۴۵	۱۲
	فصل ۳: نسبت، تناسب و درصد		درس ۲۲: بازسازی ویرانه‌ها		درس ۳: همدلی با دیگران
۳۵۰	۶۷	۲۲۰	آزمون‌ها	۱۴۷	۱۶
	فصل ۴: تقارن و چندضلعی‌ها				درس ۴: من عضو گروه هستم
۳۶۵	۸۷			۱۵۱	۲۲
	فصل ۵: عددهای اعشاری				درس ۵: جمعیت ایران
۳۸۴	۱۰۵	۲۲۶	۱	۱۵۵	۲۷
	فصل ۶: اندازه‌گیری		درس ۱: زنگ علوم		درس ۶: منابع آب ایران
۴۰۲	۱۲۵	۲۲۸	۷	۱۶۰	۳۲
	فصل ۷: آمار و احتمال		درس ۲: ماده تغییر می‌کند		درس ۷: نواحی صنعتی مهم ایران
۴۱۶	آزمون‌ها	۲۳۲	۱۷	۱۶۵	۳۷
			درس ۳: رنگین‌کمان		درس ۸: راه‌ها و حمل‌ونقل (۱)

علوم تجربی

مطالعات اجتماعی

۲۰۷	۹۸	۲۰۷	۹۸	۲۰۷	۹۸
	درس ۱۹: ایرانیان مسلمان ...				

فارسی

ستایش ای همه هستی ز تو پیداسده

واژه‌نامه

هستی: تمام کائنات، جهان	یرانی: دور کنی
ضعیف: ناتوان	نوازی: مورد لطف و مهربانی قرار ندهی
از پی: به دنبال	مونس: همدم، یار
بیم: ترس، وحشت	غمخوارگان: غمخواران، جمع غمخوار به معنای دلسوز، مهربان
کریم: بخشنده	
چاره: تدبیر، راه‌حل	

مخالف

توانا ≠ ناتوان، ضعیف	پیدا ≠ پنهان	ضعیف ≠ قوی، توانا	کریم ≠ بخیل
----------------------	--------------	-------------------	-------------

هم‌خانواده

ضعیف ← ضعیف، ضعیفان، تضعیف	غمخوار ← غمگین، غمناک
مونس ← انیس، انس	کریم ← تکریم، کرامت

کلمات مهم املائی

هستی - ضعیف - ببخشای - کریم - قبله - نوازی - مونس - غمخوارگان - چاره - بیچارگان

معنی ابیات..... صفحه ۸ کتاب درسی

ای همه هستی، ز تو پیدا شده خاک ضعیف از تو توانا شده

معنی: ای پروردگاری که تمام جهان را تو آفریدی؛ خاک ضعیف و ناتوان از قدرت تو توانایی و نیرو گرفته است (آفرینش انسان مورد نظر است).

از پی توست این همه امید و بیم هم تو ببخشای و ببخش، ای کریم

معنی: تمام ترس‌ها و امیدواری‌های انسان به خاطر وجود توست. ای خداوند بخشنده، گناهان ما را تو ببخش. (منظور از مصراع اول این است که به خاطر خدا به زندگی امیدوار شده و به خاطر گناهان از عذاب او می‌ترسیم.)

چاره‌ی ما ساز که بی‌یاوریم گر تو برانی، به که روی آوریم؟

معنی: ما کسی را نداریم، مشکل ما را خودت برطرف و حل کن. اگر تو ما را از درگاهت رد کنی به چه کسی رو کنیم و پناه ببریم؟

جز در تو، قبله نخواهیم ساخت گر نوازی تو، که خواهد نواخت؟

معنی: ما فقط درگاه تو را به عنوان قبله انتخاب می‌کنیم (فقط به درگاه تو عبادت می‌کنیم)، اگر تو ما را مورد لطف و مهربانی خودت قرار ندهی، چه کس دیگری به ما محبت خواهد کرد؟

یار شو، ای مونس غمخوارگان چاره کن ای چاره ی بیچارگان
معنی: ای همدم انسان‌های رنج‌کشیده، یاریمان کن. ای برطرف‌کننده‌ی مشکلات بیچارگان، راه‌حلی برای مشکلات ما ببندیش (چاره‌گر مشکل ما باش).

فصل آفرینش

درس ۱ تماشاخانه

واژه‌نامه

تماشاخانه: محلی که در آن هنرپیشگان داستانی را به اجرا درمی‌آورند.	کردار: رفتار، عمل
سرشار: پر، لبریز	گوارا: دلچسب
پدیده: آن‌چه مشاهده می‌شود یا به وسیله‌ی حواس درک می‌شود.	شگفتی: حیرت‌آور
لطیف: نرم	پدیدآوردن: به وجود آوردن
درنگ: مکث، توقف	نگاشته: نوشته، نقش کرده
عالم: جهان، دنیا	شکننده: تُرد و ظریف
سر به فلک کشیده: بسیار بلند، مرتفع	سرمای سخت: سرمای زیاد
تأمل: اندیشیدن، فکرکردن	سنگلاخ: زمینی که در آن سنگ فراوان باشد.
عالم: خردمند، دانا	هیس: ساکت باش، خاموش باش
	جنیدن: تکان خوردن
	تالاب: جایی که آب در آن جمع شود و بماند، آبرگیر، برکه

مخالف

سرشار $\neq$ تهی	عمیق $\neq$ کم‌عمق	سرما $\neq$ گرما
پژمرده $\neq$ شاداب، سرحال	نازک $\neq$ ضخیم	بهتر $\neq$ بدتر
نرم $\neq$ سفت (سخت)	تاریکی $\neq$ روشنایی	ساده $\neq$ پیچیده، دشوار

هم‌خانواده

لطیف $\leftarrow$ لطافت، لطف	عمیق $\leftarrow$ عمق، اعماق	عجیب $\leftarrow$ تعجب، عجایب
عالم $\leftarrow$ معلّم، تعلیم	مقایسه $\leftarrow$ قیاس	ساکت $\leftarrow$ سکوت، مسکوت

کلمات مهم املائی

تماشاخانه - شگفتی - لطیف - عجیب - درنگ - ایستگاه - بیندیشیم - عالم - مقایسه - کوه‌های سر به فلک کشیده - خار - دژه‌های عمیق - طبیعت - تأمل - عالمان - ویژگی - عادت - گوارا - موضوع - نگاشته و می‌نگارد - گیاهان و سبزه‌ها - سنگلاخ - توصیف - بال‌هایی مخملی - حلقه‌های ساکت - تالاب - تگه ابر - شبنم صبحگاهی

درست و نادرست..... صفحه‌ی ۱۳ کتاب درسی

- ۱- دیدن شگفتی‌های عالم و تأمل درباره‌ی آن‌ها راه مناسبی برای شناخت است. درست
- ۲- سبزه‌ها و علف‌ها به اندازه‌ای نرم و شکننده هستند که نمی‌توانند از میان سنگلاخ سر دربیابورند. نادرست؛ گاهی علف‌های نازک و لطیف، از میان سنگلاخ سر درمی‌آورند، یا کف زمین سخت و محکم را می‌شکافند و بیرون می‌آیند.
- ۳- تاریکی شب، روشنایی روز و شبنم صبحگاهی همه از آفریده‌های ساکت خدا هستند. درست

درک مطلب..... صفحه‌ی ۱۴ کتاب درسی

۱- چه راه‌هایی برای شناخت بهتر این عالم وجود دارد؟ مطالعه در طبیعت و تأمل در چیزهایی که هر روز از کنارشان می‌گذریم.

۲- علف سبز و لطیفی را که میان سنگلاخ روییده است با چشمه‌ی روانی که از دل کوه می‌جوشد، مقایسه کنید. شباهت‌ها و تفاوت‌های آن‌ها را بگویید. شباهت: هر دو با تلاش و اراده مسیر رشد خود را طی می‌کنند و از میان سختی‌ها می‌گذرند تا به هدف خود برسند. / تفاوت: چشمه روان و جاری است و با جاری بودن خود از میان سنگ‌ها، مسیر تکامل را طی می‌کند؛ اما علف با این‌که در جای خود ثابت است از میان سنگ‌ها عبور می‌کند و با بازکردن راه خود رشد می‌کند و به هدفش می‌رسد.

۳- منظور از آفریده‌های ساکت خدا چیست؟ پدیده‌های طبیعی که نشان‌دهنده‌ی عظمت و زیبایی خداوند هستند؛ مانند آسمان، ابرها، جنگل‌ها و ... این پدیده‌ها در ظاهر، ساکت هستند و سخنی نمی‌گویند اما با دقت در آن‌ها و اندیشیدن به قدرت پروردگار برای خلقتشان صدای آن‌ها را می‌شنویم، صدایی که از بزرگی خالقشان می‌گوید.

۴- چرا عنوان «تماشاخانه» برای این درس انتخاب شده است؟ شما چه عنوانی را برای این درس پیشنهاد می‌کنید؟ تماشاخانه یعنی محلی که در آن هنرپیشگان داستانی را به اجرا درمی‌آورند. در جهان هم، همه‌ی پدیده‌ها در کنار هم قدرت و عظمت پروردگار را نشان می‌دهند. به همین دلیل، نام «تماشاخانه» انتخاب شده است. / من عنوان‌های زیادی را برای این درس مناسب می‌دانم؛ مانند: ایستگاهی برای اندیشیدن، بهترین آفریدگار، تابلوی خلقت، زیباترین تصویر و ...

۵- چرا عالم، تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است؟ زیرا به هر طرف نگاه کنیم آفریده‌های زیبای خدا را می‌بینیم.

واژه آموزشی..... صفحه‌ی ۱۴ کتاب درسی

برخی کلمات از نظر معنی و مفهوم مخالف یکدیگر هستند. این کلمات «مخالف» یا «متضاد» نام دارند.

مانند: روز، شب / سیاه، سفید / تاریکی، روشنایی

زندگی پر از فراز و فرود است. / فراز (بالا) ≠ فرود (پایین)

اکنون با توجه به آموخته‌های بالا، نمونه‌های زیر را کامل کنید.

کوتاه ↔ بلند / تاریک ↔ روشن / گرما ↔ سرما

تصویر خوانی و صندلی صمیمیت..... صفحه‌ی ۱۵ کتاب درسی

۳- یافتن: زمانی که ارتباط میان اجزای تصویر و مفاهیم آن را درک کردید، یک موضوع را انتخاب کنید. خلقت طبیعت

۴- گفتن: هر وقت آماده شدید، روی صندلی معلم بنشینید و درباره‌ی موضوع انتخاب‌شده، برای دوستانتان صحبت کنید. خداوند همه‌چیز را خلق کرده است. او جهان و کیهانشان را آفریده و به ما زندگی بخشیده است. خدا با نظمی خاص، طبیعت را برای ما آفریده است. طبیعتی که سرشار از نشانه‌ها و زیبایی‌هاست. حیوانات و آهوها با خوشحالی در آن زندگی می‌کنند و درختان سرسبز سایه‌شان را بر روی زمین می‌اندازند. رود، جاری و هوا خوب و پاکیزه است. خدای بزرگ و توانا، آفریننده‌ی تمام این زیبایی‌هاست.

بخوان و حفظ کن «رقص باد، خنده‌ی گل»..... صفحه‌ی ۱۶ کتاب درسی

باد سرد، آرام بر صحرا گذشت سبزه‌زاران، رفته‌رفته، زرد گشت

معنی: (با فرارسیدن فصل پاییز) باد سرد به آرامی بر دشت وزید و سبزه‌ها و درختان زرد شدند.

تک‌درخت نارون، شد رنگ‌رنگ زرد شد آن چتر شاداب و قشنگ

معنی: برگ‌های تنها درخت نارون رنگارنگ شد (رنگ‌های پاییزی زرد و نارنجی) و شاخ و برگ آن، که مانند چتری شاداب و زیبا بودند زرد شد.

برگ برگ گل به رقص باد ریخت رشته‌های بیدن از هم گسیخت

معنی: با وزش باد، برگ‌های گل یکی‌یکی افتاد و شاخه‌های درخت بید، از هم جدا شد و بدون برگ شد.

چشمه کم کم خشک شد، بی آب شد باغ و بستان، ناگهان در خواب شد
معنی: چشمه‌ها کم کم خشک و بی آب شدند و ناگهان تمام باغ و بستان و درختان به خواب زمستانی رفتند.

کرد دهقان، دانه‌ها در زیر خاک کرد کوتاه، شاخه‌ی پیچان تاک
معنی: کشاورز دانه‌ها را در زیر خاک کرد (دانه‌ها را کاشت) و شاخه‌ی درخت انگور را کوتاه کرد. (هَرَس کردن درختان)

فصل پاییز و زمستان می‌رود بار دیگر، چون بهاران می‌شود
معنی: فصل پاییز و زمستان هم تمام می‌شود و بار دیگر بهار فرا می‌رسد.

از زمین خشک، می‌روید گیاه چشمه جوشد، آب می‌افتد به راه
معنی: با رسیدن فصل بهار، از زمین خشک گیاه و سبزه می‌روید، چشمه‌ها دوباره می‌جوشند و رودها دوباره جاری می‌شوند.

برگ نو آرد، درخت نارون سبز گردد، شاخساران کهن
معنی: درخت نارون برگ جدید می‌دهد و شاخه‌های کهنه دوباره سبز و شاداب می‌گردند.

گل بخندد، بر سر گل‌بوته‌ها پر کند بوی خوش گل، باغ را
معنی: بر روی بوته‌ها، گل شکفته می‌شود و بوی خوب گل، باغ را پر می‌کند.

باز می‌آید پرستو، نغمه‌خوان باز می‌سازد در این‌جا آشیان
معنی: دوباره پرستو در حالی که آواز می‌خواند از کوچ زمستانی برمی‌گردد و برای خود این‌جا لانه می‌سازد.
 خوانش و فهم..... صفحه‌ی ۱۷ کتاب دومی

۱- در بیت «گل بخندد بر سر گل‌بوته‌ها / پر کند بوی خوش گل، باغ را» منظور از خنده‌ی گل چیست؟
 شکفته‌شدن و بازشدن گل‌ها

۲- در بیت سوم دو واژه‌ی «برگ برگ» چگونه خوانده می‌شود؟ با مکتبی کوتاه بعد از «برگ» اول، گویی شاعر می‌خواسته ریخته‌شدن برگ‌ها را نشان دهد.

درس ۲ فضل خدا

واژه‌نامه

که: در این جا به معنی چه کسی	بَرّ: خشکی	اجزا: قسمت‌ها، جمع جزء
فضل: بخشش	انجم: ستاره‌ها، جمع نجم	بیخ: ریشه
شمار: شمردن	لیل: شب	توحیدگو: ستایش‌کننده
شُکر: سپاس	نهار: روز	بنی آدم: فرزندان آدم (انسان‌ها)
بحر: دریا	بُستان: باغ	شاخسار: شاخه‌ی درخت

مخالف

شکر ≠ ناسپاسی   بحر ≠ بَرّ   لیل ≠ نهار   مرده ≠ زنده

هم‌خانواده

فضل ← فاضل، افضل، فضیلت   انجم ← نجم، نجوم، منجم   شکر ← تشکر، شاکر، متشکر   تأثیر ← اثر، مؤثر

فضل - شمار - هزار - بحر - بر - انجم - نهار - لیل - اجزا - تأثیر - بستان - لاله‌زار - درختان مرده - شاخ برهنه - پیرهن نوبهار - توحیدگوی - بنی‌آدم - زمزمه - شاخسار

معنی آیات..... صفحه‌ی ۱۸ کتاب درسی

فضل خدای را، که تواند شمار کرد؟ یا کیست آن که شکر یکی از هزار کرد؟

معنی: چه کسی می‌تواند بخشش و رحمت خداوند را بشمارد؟ یا چه کسی است که از هزار نعمت خداوند یکی را بتواند به درستی شکرگزاری کند؟ (هیچ کس نمی‌تواند رحمت خدا را بشمارد و هیچ کس نمی‌تواند واقعاً شکرگزار نعمت‌های خدا باشد.)

بحر آفرید و برّ و درختان و آدمی خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار کرد

معنی: خداوند، دریا و خشکی (بیابان) و درختان و انسان‌ها را آفرید. خورشید و ماه و ستارگان و شب و روز را خلق کرد.

اجزای خاک مرده، به تأثیر آفتاب بستان میوه و چمن و لاله‌زار کرد

معنی: خاک ناتوان و مرده را با تابش نور خورشید به باغ میوه و سبزه‌زار تبدیل کرد.

ابر، آب داد بیخ درختان مرده را شاخ برهنه، پیرهن نوبهار کرد

معنی: ابر به ریشه‌ی درخت‌های خشک آب داد و شاخه‌ی خشک و عریان درخت، پیراهن سبز بهاری پوشید.

توحیدگوی او، نه بنی‌آدم‌اند و بس هر بلبل‌ی که زمزمه بر شاخسار کرد

معنی: نه‌تنها انسان‌ها، بلکه، هر پرنده‌ای مثل بلبل با سردادن و خواندن آواز روی شاخه‌ی درخت، حمد و ستایش خدا را می‌گوید. (همه‌ی موجودات به ستایش خداوند مشغول هستند.)

درست و نادرست..... صفحه‌ی ۱۹ کتاب درسی

۱- بخشش و بزرگواری خداوند قابل شمارش نیست. درست

۲- خدای بزرگ به وسیله‌ی آفتاب، اجزای خاک مرده را به باغ میوه و چمن‌زار تبدیل می‌کند. درست

۳- فقط انسان‌ها می‌توانند به خوبی خداوند را ستایش کنند. نادرست؛ نه‌تنها انسان بلکه هر پرنده‌ای مثل بلبل با آوازخواندن روی شاخه‌ی درخت، حمد و ستایش خدا را می‌گوید.

درک مطلب..... صفحه‌ی ۱۹ کتاب درسی

۱- در بیت «ابر آب داد، بیخ درختان مرده را / شاخ برهنه، پیرهن نوبهار کرد» شاعر از چه فصل‌هایی سخن گفته است؟ درختان مرده به فصل زمستان و پیرهن نوبهار به فصل بهار اشاره می‌کنند.

۲- بیت «بحر آفرید و برّ و درختان و آدمی / خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار کرد» را به زبان ساده بیان کنید. خداوند همه‌ی عالم را آفریده است. دریا و بیابان و درختان و انسان‌ها و خورشید و ماه و ستارگان و شب و روز را خداوند خلق کرده است.

۳- «آفتاب» و «ابر» را با هم مقایسه کنید و شباهت و تفاوت آن‌ها را بگویید. شباهت: هر دو از آفریده‌های خدا هستند که در زندگی موجودات نقش دارند. آفتاب با تابش خود باعث زندگی و زنده‌شدن موجودات می‌شود و ابر با فرستادن باران و آب‌دادن به موجودات، زندگی دوباره به آن‌ها می‌بخشد. تفاوت: این دو نعمت بزرگ، هر کدام با روشی متفاوت به زندگی موجودات کمک می‌کنند. ابر در حرکت است و آفتاب ثابت.

۴- در کدام بیت گفته شده است که فقط انسان‌ها توحیدگوی پروردگار نیستند؟ بیت آخر

توحیدگوی او، نه بنی‌آدم‌اند و بس هر بلبل‌ی که زمزمه بر شاخسار کرد

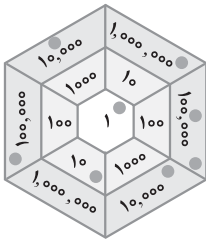

ریاضی

فصل ۱ عددنویسی والگوها

یادآوری عددنویسی و محاسبات عددی

فعالیت ..... صفحه‌ی ۲ کتاب درسی

۱- یک بازی دونفره انجام دهید.

هر کدام ۸ مهره‌ی کوچک بردارید. مهره‌های خود را روی صفحه‌ی روبه‌رو بیندازید. با توجه به محل قرارگرفتن مهره‌ها، ابتدا جدول ارزش مکانی را کامل کنید. سپس، عدد به‌دست آمده را بنویسید

هر دانش‌آموزی که عدد بزرگ‌تری بیاورد، برنده است. اگر مهره‌ی شما خارج از صفحه افتاد، کوچک‌ترین عدد روی صفحه‌ی بازی (یعنی عدد ۱) را در نظر بگیرید. اگر مهره روی خط قرار گرفت، بزرگ‌ترین عدد نزدیک به آن را در نظر بگیرید. برای نمونه، در صفحه‌ی بازی ۸ مهره به صورت روبه‌رو قرار گرفته‌اند. بنابراین، عدد حاصل را به صورت زیر به دست آورده‌ایم.

یعنی عدد ۱۳۲۰۰۱۱ به‌دست آمده است.

هزار		میلیون	
ی	ص	د	ص
۱	۰	۲	۳
۱	۰	۰	۱

۲- پول‌هایی که در زیر می‌بینید، پول‌های فاطمه است. حساب کنید او چند ریال دارد. روش حساب کردن خود را توضیح دهید.

$$2 \times 100,000 = 200,000 \quad 4 \times 10,000 = 40,000 \quad 2 \times 20,000 = 40,000 \quad 1 \times 10,000 = 10,000$$

ریال   ریال   ریال   ریال

ابتدا مقدار پول‌های هم‌ارزش را حساب می‌کنیم و سپس مقدار کل پول او را حساب می‌کنیم.

تومان ۲۴۵,۰۰۰ یا ریال $2,450,000 = 2,000,000 + 400,000 + 40,000 + 10,000$: کل پول فاطمه

○ آیا فاطمه می‌تواند یک کوله‌پشتی و یک پالتو بخرد؟ مجموع قیمت کوله‌پشتی و پالتو برابر است با:

$$600,000 + 1,700,000 = 2,300,000 \text{ ریال}$$

با توجه به این که پول فاطمه بیشتر است، پس می‌تواند یک کوله‌پشتی و یک پالتو بخرد.

○ اگر او یک جفت کفش بخرد، با بقیه‌ی پولش چه چیزهای دیگری می‌تواند بخرد؟

$$2,450,000 - 1,000,000 = 1,450,000 \text{ ریال}$$

ابتدا باقی‌مانده‌ی پول او را حساب می‌کنیم:

او با باقی مانده‌ی پولش می‌تواند کتاب یا کوله‌پشتی و یا هر دو را بخرد. زیرا مجموع قیمت کوله‌پشتی و کتاب برابر است با:

$$۳۰,۰۰۰ + ۶۰۰,۰۰۰ = ۶۳۰,۰۰۰ \text{ ریال}$$

خودتان سؤال دیگری طرح کنید و به آن جواب بدهید.

اگر فاطمه بخواهد تمامی اجناس را بخرد، چه قدر پول کم می‌آورد؟

ریال $۱,۷۰۰,۰۰۰ + ۱,۰۰۰,۰۰۰ + ۶۰۰,۰۰۰ + ۳۰,۰۰۰ = ۳,۳۳۰,۰۰۰$ قیمت کل اجناس

ریال $۳,۳۳۰,۰۰۰ - ۲,۴۵۰,۰۰۰ = ۸۸۰,۰۰۰$ پولی که فاطمه کم می‌آورد

ص	د	ی
	۲	۵
۲	۵	۰

$\times 10^0$

۳- با توجه به جدول ارزش مکانی روبه‌رو، توضیح دهید که چگونه با ضرب یک عدد در 10^0 ارزش هر رقم تغییر می‌کند.

با ضرب هر عدد در 10^0 ، ارزش هر یک از رقم‌های آن، یک مرتبه بیشتر می‌شود؛ یعنی هر رقم به مرتبه‌ی بالاتر (مرتبه‌ی سمت چپ خود) منتقل می‌شود.

هزار				
د	ی	ص	د	ی
		۷	۳	۰
۷	۳	۰	۰	۰

$\times 10^0$

۴- به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

رقم ۷ در عدد ۷۳۰ در چه مرتبه‌ای قرار دارد؟ صدگان

اگر عدد ۷۳۰ را 100 برابر کنیم، رقم ۷ چه مرتبه‌ای

پیدا می‌کند؟ دهگان هزار

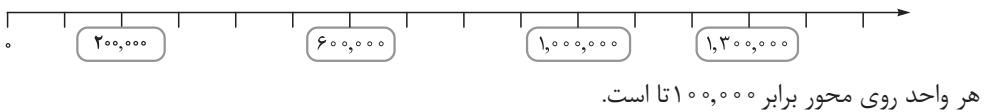
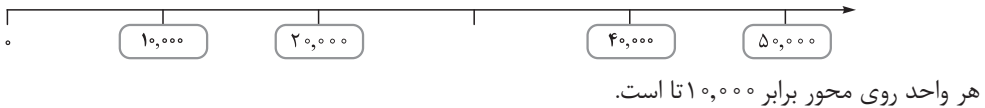
۵- جاهای خالی را پر کنید.

100 تا $10,000$ تایی برابر است با یک $1,000,000$ تایی

100 تا $10,000$ تایی برابر است با یک $1,000$ تایی

کار در کلاس..... صفحه‌ی ۳ کتاب درسی

۱- با توجه به محورهای خالی عدد مناسب بنویسید.

۲- جدول‌های ارزش مکانی زیر را مانند نمونه پر کنید.

هزار					
ص	د	ی	ص	د	ی
			۲	۷	۰
		۲	۷	۰	۰
۲	۷	۰	۰	۰	۰

$\times 10^0$, $\times 10^1$, $\times 10^2$

هزار					
ص	د	ی	ص	د	ی
۵	۴	۰	۰	۰	۰
	۵	۴	۰	۰	۰
		۵	۴	۰	۰
			۵	۴	۰

$\div 10^0$, $\div 10^1$, $\div 10^2$

۳- جاهای خالی را پر کنید.

عدد $۳۲۰,۰۰۰,۰۰۰$ از ۳۲۰ تا یک میلیون ساخته شده است.

عدد $۲,۷۰۰,۵۰۰$ از ۲ تا یک میلیون و ۷ تا صد هزارتایی و ۵ تا صدتایی ساخته شده است.

عدد $1,۰۰۰,۰۰۰$ از 1000 تا هزارتا و یا از 100 تا ده هزارتا و یا از 10 تا صد هزارتا ساخته شده است.

۴- جاهای خالی را مانند نمونه پر کنید.

۵ میلیون به علاوه ۴ میلیون می شود ۹ میلیون

۸ صد هزار منهای ۴ صد هزار می شود ۴ صد هزار نصف ۶ میلیون می شود ۳ میلیون
 ۵- در ماه آبان، روزانه دو میلیون و چهارصد هزار بشکه نفت فروختیم. در مدت ۱۰ روز از ماه آبان، چند بشکه نفت فروخته‌ایم؟ اگر فروش نفت را دو برابر کنیم، روزانه چند بشکه باید بفروشیم؟
 پس در ۱۰ روز از آبان ماه، ۲۴ میلیون بشکه نفت فروخته‌ایم.
 $10 \times 2,400,000 = 24,000,000$
 پس روزانه باید چهار میلیون و هشتصد هزار بشکه نفت بفروشیم.
 $2,400,000 \times 2 = 4,800,000$

فعالیت..... صفحه ۴ کتاب درسی

۱- معلم کارت‌های عددهای ۱، ۴، ۷، ۹ را به دانش آموزان داد. سپس، از آن‌ها خواست که با آن عددها دو عدد دورقمی مختلف بسازند و حاصل ضرب آن‌ها را به دست آورند.

مائده این عددها را ساخت:

۴	۷
×	۹
۹	۱

۴۲۷۷	

صدیقه این عددها را ساخت:

۹	۴
×	۱
۷	

۱۵۹۸	

الف) حاصل ضرب کدام یک از دو عدد بزرگ‌تر است؟ عددهای مائده

ب) شما هم با کارت‌ها دو عدد دورقمی بسازید و حاصل ضرب آن‌ها را به دست آورید.

$$\begin{array}{r} 74 \\ \times 19 \\ \hline 1406 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14 \\ \times 79 \\ \hline 1106 \end{array}$$

پ) اگر بخواهید بزرگ‌ترین حاصل ضرب عددهای دورقمی را به دست آورید، کدام دو عدد را انتخاب می‌کنید؟ برای پیدا کردن جواب، در کلاس با دوستانتان گفت‌وگو کنید.

با انتخاب بزرگ‌ترین عددها به عنوان دهگان سعی می‌کنیم بزرگ‌ترین دو عددی که می‌توانیم را بسازیم. پس دو عدد را ۹۱ و ۷۴ در نظر می‌گیریم.

۲- حاصل جمع و تفریق‌ها را مانند نمونه انجام دهید و روش کار خود را بنویسید.

$$527 + 300 = 827$$

۳۰۰ یعنی ۳ تا صدتایی، پس ۳ تا به ۵ اضافه می‌کنیم.

$$527 + 400 - 1 = 927 - 1 = 926$$

۴۰۰ یعنی ۴ تا صدتایی، پس ۴ تا به ۵ اضافه می‌کنیم که می‌شود ۹۲۷ و سپس یکی از آن کم می‌کنیم.

۶۰۰ یعنی ۶ تا صدتایی، پس ۶ تا از ۷ کم می‌کنیم.

۳- دو عدد داده‌شده را مقایسه کنید و راه حل خود را توضیح دهید.

$$200200 < 2000200$$

$$70000 > 6997$$

$$800101 < 8000011$$

برای مقایسه‌ی دو عدد ابتدا تعداد رقم‌های آن‌ها را با هم مقایسه می‌کنیم، عددی بزرگ‌تر است که تعداد رقم‌های بیشتری داشته باشد. اگر تعداد رقم‌های دو عدد با هم برابر باشد به مقایسه‌ی ارقام هم‌مرتبه از سمت چپ می‌پردازیم در این مرحله عددی بزرگ‌تر است که در ارقام هم‌مرتبه دارای رقم بزرگ‌تر است.

۴- می‌خواهیم ۸۰۰ مهره را به ۲۰ دسته‌ی مساوی تقسیم کنیم. برای این کار، می‌توانیم ابتدا مهره‌ها را به ۱۰

$$800 \div 10 = 80$$

دسته تقسیم کنیم؛ یعنی در هر دسته چندتا مهره؟ ۸۰ مهره

$$80 \div 2 = 40$$

سپس تعداد مهره‌های هر دسته را نصف می‌کنیم.

حالا تقسیم‌های زیر را انجام دهید.

$$6000 \div 300 = (6000 \div 100) \div 3 = 600 \div 3 = 200$$

$$4000 \div 200 = (4000 \div 100) \div 2 = 200$$

۵- تقسیم‌های زیر را انجام دهید.

$$\begin{array}{r} 475 \overline{) 9} \\ -450 \quad 50 \\ \hline 25 \quad +2 \\ -18 \quad \hline 7 \quad 52 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4328 \overline{) 11} \\ -3300 \quad 300 \\ \hline 1028 \quad +90 \\ -990 \quad \hline 38 \quad +3 \\ \hline 393 \\ -33 \quad \hline 5 \end{array}$$

کار در کلاس..... صفحه‌ی ۵ کتاب درسی

۱- حاصل جمع و تفریق‌های زیر را به دست آورید.

$$\begin{array}{r} 302040 \\ + 70903 \\ \hline 372943 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8910 \\ - 25000 \\ \hline 175000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 710 \\ - 73000 \\ \hline 731000 \end{array}$$

۲- حاصل ضرب‌های زیر را به دست آورید.

$$\begin{array}{r} 430000 \\ \times 200 \\ \hline 86000000 \end{array} \Rightarrow \frac{43}{16} \times 2$$

$$\begin{array}{r} 8000 \\ \times 2000 \\ \hline 16000000 \end{array} \Rightarrow \frac{8}{16} \times 2$$

$$\begin{array}{r} 8002 \\ \times 50 \\ \hline 400100 \end{array} \Rightarrow \frac{8002}{400100} \times 5$$

۳- تقسیم‌های زیر را انجام دهید.

$$80000 \div 4000 = (80000 \div 1000) \div 4 = 20$$

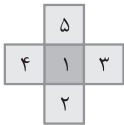
$$90000 \div 300 = (90000 \div 100) \div 3 = 300$$

$$\begin{array}{r} 80000 \overline{) 30000} \\ -60000 \quad 2 \\ \hline 20000 \end{array}$$

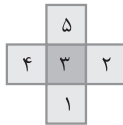
$$\begin{array}{r} 700000 \overline{) 4000000} \\ -4000000 \quad 1 \\ \hline 3000000 \end{array}$$

تمرین..... صفحه‌ی ۵ کتاب درسی

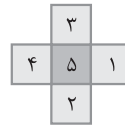
۱- عددهای ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ را در هر یک از شکل‌های زیر بنویسید؛ طوری که مجموع ۳ عدد عمودی با مجموع ۳ عدد افقی برابر شود. سپس، این مسئله را در سه حالت زیر حل کنید. (می‌توانید از حدس زدن و آزمایش کردن استفاده کنید.)

مجموع عددها ۸ شود.

مجموع عددها ۹ شود.

مجموع عددها ۱۰ شود.

۲- عددهای زیر را بنویسید.

حاصل هر یک از عبارات را به دست می‌آوریم.

$$12 \text{ تا } 100 \text{ تایی و } 10 \text{ تا } 1000 \text{ تایی می‌شود: } 11200 \quad (12 \times 100) + (10 \times 1000) = 1200 + 10000 = 11200$$

$$500 \text{ تا } 17 \text{ تا } 100 \text{ تایی می‌شود: } 1200 \quad (17 \times 100) - 500 = 1700 - 500 = 1200$$

۳- الگوهای زیر را ادامه دهید.

اعداد هر ردیف یک میلیون، یک میلیون زیاد می‌شوند.

$$5,000,000, 6,000,000, 7,000,000, 8,000,000, 9,000,000, 10,000,000$$

۱۰ میلیون، ۹ میلیون، ۸ میلیون، ۷ میلیون، ۶ میلیون، ۵ میلیون

۴- ضرب و تقسیم‌های زیر را انجام دهید.

$$23 \times 371 = 8533$$

$$\begin{array}{r} 371 \\ \times 23 \\ \hline 1113 \\ +7420 \\ \hline 8533 \end{array}$$

$$2437 \div 52 =$$

$$\begin{array}{r} 2437 \overline{) 52} \\ \underline{-208} \quad 46 \\ \quad \underline{357} \\ \quad \quad \underline{-312} \\ \quad \quad \quad 45 \end{array}$$

$$241 \times 105 = 25305$$

$$\begin{array}{r} 241 \\ \times 105 \\ \hline 1205 \\ +24100 \\ \hline 25305 \end{array}$$

$$1428 \div 23 =$$

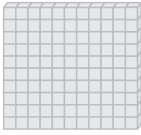
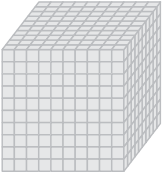
$$\begin{array}{r} 1428 \overline{) 23} \\ \underline{-138} \quad 62 \\ \quad \underline{48} \\ \quad \quad \underline{-46} \\ \quad \quad \quad 02 \end{array}$$

معرفی میلیارد

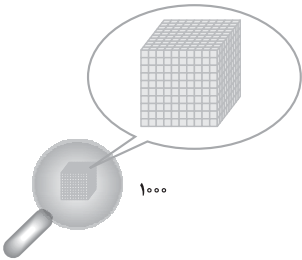

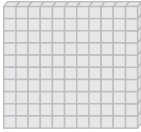
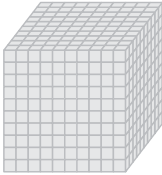
صفحه‌ی ۶ کتاب درسی

فعالیت

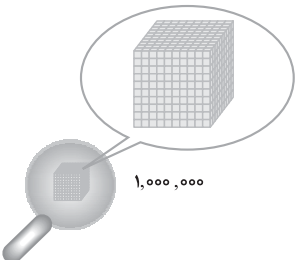

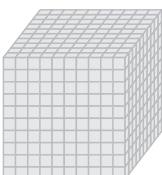
۱- با دقت در شکل‌ها، جاهای خالی را با عدد‌های مناسب پر کنید.

۱ تا یکی می‌شود ۱۰
 ۱۰ تا ۱۰ تایی می‌شود ۱۰۰
 ۱۰۰ تا ۱۰۰ تایی می‌شود ۱۰۰۰

۱۰ تا ۱۰۰ تایی می‌شود ۱۰,۰۰۰
 ۱۰ تا ۱۰,۰۰۰ تایی می‌شود ۱۰۰,۰۰۰
 ۱۰ تا ۱۰۰,۰۰۰ تایی می‌شود ۱,۰۰۰,۰۰۰

۱۰ تا یک میلیون می‌شود ده میلیون
 ۱۰ تا ۱۰ میلیون می‌شود صد میلیون
 ۱۰ تا ۱۰۰ میلیون می‌شود یک میلیارد
 ۱۰ تا یک میلیارد می‌شود صد میلیون یا یک میلیارد

۲- جدول زیر را کامل کنید.

$\times 10$ $\times 10$ $\times 10$ $\times 10$ $\times 10$ $\times 10$ $\times 10$ $\times 10$ $\times 10$ $\times 10$

۱   ۱۰   ۱۰۰   ۱۰۰۰   ۱۰,۰۰۰   ۱۰۰,۰۰۰   ۱,۰۰۰,۰۰۰   ۱۰,۰۰۰,۰۰۰   ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰   ۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰

یک   ده   صد   هزار   هزار   ده هزار   صد هزار   یک میلیون   ده میلیون   صد میلیون   یک میلیارد

یک میلیارد را می‌نویسیم: ۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰